

Saavutettavuus Webbtillgänglighet

Verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuus

Joukkoliikenteen esteettömyyswebinaari 7.10.2022

Juha Suomalainen

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Saavutettavuusvalvonnan yksikkö

Saavutettavuus - yhdenvertaisuutta digitaalisessa yhteiskunnassa

- Video saatavilla osoitteesta <https://youtu.be/pFtXy50DvVE>

Saavutettavuus ja esteettömyys

- Saavutettavuus on digitaalisen ympäristön esteettömyyttä.
- Saavutettavuudella pyritään siihen, että mahdollisimman moni ihminen voi käyttää digitaalisia palveluja vammoista tai rajoitteista huolimatta.
- On arvioitu, että Suomessa on yli miljoona ihmistä, joiden voi olla vaikeaa käyttää digipalveluja, etenkin jos palvelujen saavutettavuuteen ei ole kiinnitetty huomiota.
- Saavutettavuuden huomiointi on välttämätöntä joillekin ihmisille, mutta se hyödyttää kaikkia.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 306/2019 eli digipalvelulaki

- Lain tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja.
- Laki velvoittaa mm. viranomaisia ja myös joitakin yksityisiä liikennepalvelujen tarjoajia (esim. viranomaisen myöntämien erityis- tai yksinoikeuksien nojalla toimivat yksiköt) saattamaan digitaaliset palvelut saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi.
 - Soveltamisala tulee mahdollisesti laajenemaan esteettömyysdirektiivin kansallisen toimeenpanon myötä.
- Lain 3 luvussa säädettyjen velvollisuuksien ja vaatimusten noudattamista valvoo Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

Digipalvelulain 3 luvun vaatimukset

- Palvelun ja sen sisältöjen tulee täyttää saavutettavuusvaatimukset.
- Palvelun ja sen sisältöjen saavutettavuus tulee arvioida ja saavutettavuuden tila ja sen mahdolliset puutteet esitellä saavutettavuusselosteessa.
- Palvelun tulee sisältää sähköinen palautekanava käyttäjille saavutettavuuspalautteen jättämistä varten. Palautteeseen tulee vastata kahden viikon kuluessa.

Palveluntarjoaja digipalvelulaissa

- Digipalvelulaissa **palveluntarjoajalla** tarkoitetaan mm. **viranomaista**, sekä **yritystä**, säätiötä, yhdistystä ja muuta yhteisöä, **jonka digitaalisiin palveluihin sovelletaan digipalvelulain säännöksiä;**
- Digipalvelulaissa määritellään myös, että "**palveluntarjoajan on varmistettava** digitaalisten palvelujensa sisältöjen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus saavutettavuusvaatimusten mukaisesti."
- Palveluntarjoaja on siis vastuussa digipalvelunsa sisältöjen ja käyttöliittymän saavutettavuudesta vaikka olisi hankkinut sen ulkopuoliselta toimittajalta.

Case esimerkki: vammaisille henkilöille suunnatun kuljetuspalvelun tilaussivusto ja -sovellus 1/2

- Kantelun mukaan kuljetusten tilaussivusto on täysin saavuttamaton esimerkiksi ruudunlukuohjelman käyttäjälle.
- Palveluntarjoajan antaman selvityksen mukaan palveluntarjoaja oli edellyttänyt saavutettavuutta digitaalisen palvelun hankinnassa. Selvityksen mukaan palvelussa ei ollut puutteita digipalvelulain mukaisissa saavutettavuusvaatimuksissa.
- Sivuston saavutettavuusselosteessa todettiin, että sivusto täyttää kaikki saavutettavuusvaatimukset.
- Koska saavutettavuusvalvonnalle toimitettu selvitys saavutettavuuspuutteista oli ristiriitainen kantelun kanssa, saavutettavuusvalvonta testasi palvelua itse.

Case esimerkki: vammaisille henkilöille suunnatun kuljetuspalvelun tilaussivusto ja -sovellus 2/2

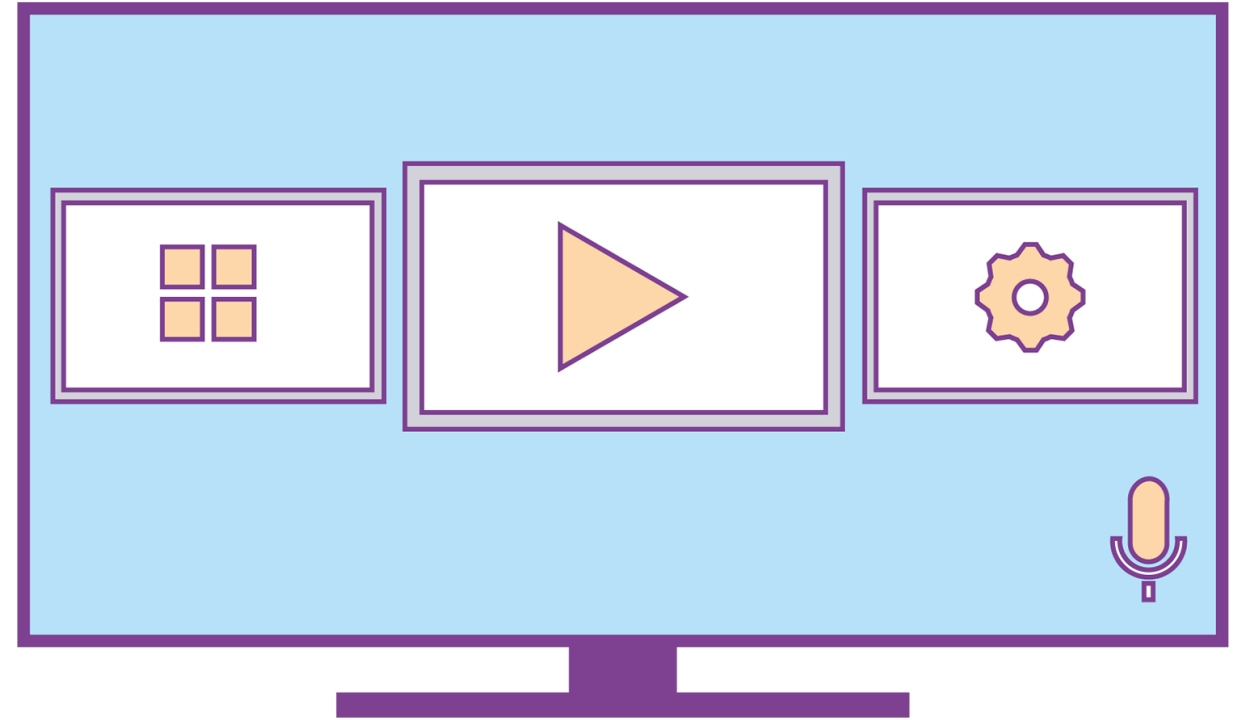
- Aluehallintoviraston testissä saatujen havaintojen perusteella sivuston saavutettavuutta ei ollut arvioitu riittävän kattavalla menetelmällä, jotta se antaisi oikeat ja riittävät tiedot sivuston saavutettavuudesta.
- Palvelusta löytyi saavutettavuuspuutteita, joita ei ole tuotu esiin saavutettavuusselosteessa tai aluehallintovirastolle annetussa selvityksessä.
- Vaikka tässä tapauksessa palveluntarjoaja oli edellyttänyt saavutettavuutta hankinnassa, ei se poista palveluntarjoajan vastuuta siitä, että palvelun on täytettävä digipalvelulain saavutettavuusvaatimukset.

Vastuu on palveluntarjoajalla

- Palveluntarjoaja on velvollinen korjaamaan palvelunsa saavutettavuuspuutteet.
- Hankintoja ja hankintasopimuksia tehdessä kannattaa siis olla erityisen huolellinen ja varmistaa, että
 - saavutettavuus on otettu huomioon kaikissa hankinta-asiakirjoissa tarjouspyynnöstä lähtien
 - hankittu digipalvelu on sopimuksen mukainen eli täyttää sille asetetut saavutettavuusvaatimukset
- Aluehallintovirasto kohdistaa hallinnolliset toimenpiteet (hallinnollinen ohjaus, määräykset, uhkasakot) palveluntarjoajalle.

Huomio valvonnasta

- Vuonna 2021 aluehallintovirasto valvoi yhteensä 129 digitaalisen palvelun saavutettavuutta.
- Ainoastaan yksi palvelu täytti tarkastetut saavutettavuusvaatimukset.

Joukkoliikenteen palvelujen saavutettavuus

- Joukkoliikennetoimijoiden digitaalisia palveluita on käsitelty sekä valvontaohjelman mukaisessa valvonnassa että aville tulleiden kanteluiden yhteydessä.
- Vammaisjärjestöillä on lakisääteinen oikeus vaikuttaa valvottavien palvelujen valintaan.
 - Vammaisjärjestöjen kuulemisissa yhtenä toistuvana teemana on ollut liikenne- ja matkustuspalvelut. Esimerkiksi joukkoliikenteen reitti-, aikataulu- ja lippupalvelut. Nämä on koettu tärkeiksi ja keskeisiksi palveluiksi, joiden saavutettavuutta avin tulisi valvoa osana valvontaohjelmaa.
- Olemme myös vastaanottaneet joitakin kanteluita liittyen joukkoliikennetoimijoiden digitaalisiin palveluihin.
 - Kanteluiden päätöslyhennelmiä löytyy [verkkosivuiltamme](#).

Mistä lisää tietoa saavutettavuusvaatimuksista?

- Saavutettavuusvaatimukset.fi-verkkosivusto
 - Yleistä saavutettavuudesta: mm. kenelle saavutettavuus on tärkeää, ohjeita, webinaareja ja videotallenteita, uutisia, vierasblogi, käyttäjien ja organisaatioiden kokemuksia saavutettavuudesta
 - Digipalvelulain vaatimukset: mm. soveltamisala, mitä palveluja ja sisältöjä laki koskee, tietoa saavutettavuusvaatimuksista, opetusvideoita
 - Käyttäjän oikeudet: mm. lomake saavutettavuuskantelun tekemiseen
 - Tee saavutettavuusseloste: mm. vinkkejä saavutettavuusselosteen täyttämiseen ja työkalu saavutettavuusselosteen tekemiseen
 - Raportti EU komissiolle 2020-2021 valvonnasta. Mm. yleisimpiä havaintoja saavutettavuuspuutteista
- eOppivan koulutus Saavutettavuus ja digipalvelulain vaatimukset
 - Perustietoa saavutettavuusvaatimuksista

Kysymyksiä?

Digi kuuluu kaikille!

Kiitos.

saavutettavuus@avi.fi